

3?

clairfort

7?

9?

1?

De tien meest gestelde vragen over...

Auteursrecht

2?

4?

6?

5?

8?

De tien meest gestelde vragen over **Auteursrecht**

Colofon

Clairfort Advocaten Mediators Projectjuristen

Zusterplein 22
3703 CB Zeist

t 030 – 307 54 65

e vangelder@clairfort.nl

w www.clairfort.nl

Contactpersonen intellectueel eigendom:

Evert van Gelderen

Elise Menkhorst

© Clairfort. Auteursrechten voorbehouden.

Vanzelfsprekend is de inhoud van deze brochure met de grootste zorgvuldigheid tot stand gebracht. De informatie bevat echter geen juridisch advies (voor specifiek advies dient u steeds een daarvoor geëigende deskundige te raadplegen). De informatie vervat in deze brochure wordt alleen aangeboden voor algemene informatieve doeleinden, zonder dat deze informatie op de specifieke omstandigheden van enige persoon of entiteit gericht is of zonder dat voor de juistheid, alomvattendheid, nauwkeurigheid en/of voor de volledigheid ervan expliciet of impliciet een garantie wordt gegeven.

Aan deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend. Clairfort kan derhalve geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor de in deze brochure verstrekte informatie aanvaarden.

Versie 2018-1

Ontwerp: jeanklare.nl

Inleiding

Deze brochure gaat over een voor de praktijk zeer belangrijk intellectueel eigendomsrecht: het auteursrecht. In deze brochure wordt, aan de hand van 10 vragen, getracht op heldere wijze onderwerpen te bespreken die van belang zijn voor degenen die met dit recht in aanraking komen. Dat is eigenlijk iedereen: niet alleen schrijvers, copywriters, artiesten en kunstenaars, maar ook werkgevers, opdrachtgevers en consumenten.

De volgende 10 vragen worden in deze folder besproken:

1. Wat zijn auteursrechten?
2. Wat kan worden beschermd met het auteursrecht?
3. Hoe krijg ik een auteursrecht?
4. Hoe creatief moet een werk zijn om door het auteursrecht te worden beschermd?
5. Wie maakt aanspraak op de auteursrechten?
6. Aan wie komt het auteursrecht toe van een door een werknemer gemaakt werk?
7. Aan wie komt het auteursrecht toe indien een werk in opdracht is gemaakt?
8. Hoe kan ik bewijzen dat ik de maker ben?
9. Welke rechten heeft een auteursrechthebbende?
10. Zijn er uitzonderingen op het auteursrecht?

1?

Wat zijn auteursrechten?

Het auteursrecht is het exclusieve ('uitsluitende') recht van de **maker** (bijvoorbeeld een schrijver of componist) van een werk (bijvoorbeeld een boek of muziekstuk) om dat **openbaar te maken** en te **verveelvoudigen**.

Met andere woorden: een auteursrechthebbende is met uitsluiting van ieder ander bevoegd om te beslissen over de **exploitatie** van zijn werk. In de meeste gevallen kan de rechthebbende anderen verbieden om dat zonder zijn uitdrukkelijke toestemming te doen.

Het auteursrecht behoort tot de familie van rechten die ook wel **intellectuele eigendomsrechten** ('IE-rechten') worden genoemd. Deze rechten hebben met elkaar gemeen dat ze tot doel hebben om voortbrengselen van de menselijke geest te beschermen. Naast het **auteursrecht** kennen we onder meer het **octrooirecht** (op (technische) uitvindingen), het **handelsnaamrecht** (recht op de naam van een onderneming), het **merkenrecht** (op tekens die de herkomst van waren of diensten aanduiden en onderscheiden), het **modellenrecht** (op vormgeving), naburige rechten (rechten op een uitvoering, zoals een popconcert) en het **atabankenrecht** (op verzamelingen van bijvoorbeeld werken of gegevens).

Het auteursrecht wordt wettelijk geregeld in de Auteurswet.

2?

Wat kan worden beschermd met het auteursrecht?

Het auteursrecht beschermt de maker van een **werk** tegen de **openbaarmaking en/of verveelvoudiging** van dat werk door een ander zonder zijn toestemming. Hieruit volgt dat het van belang is om te bepalen of er sprake is van een werk in de zin van het auteursrecht. Alleen een werk kan auteursrechtelijk worden beschermd.

Een werk in de zin van het auteursrecht is een **werk op het gebied van de letterkunde, wetenschap of kunst**. Dit is een zeer ruime term. Er kan enorm veel als werk worden beschermd. Schilderijen, liedjes en boeken zijn klassieke voorbeelden van werken, maar ook de verpakking van een product, het ontwerp van een auto en kleding kunnen in Nederland een werk zijn.

Er wordt alleen auteursrechtelijke bescherming verleend aan een werk als het **origineel** is. In de rechtspraak is deze eis concreter uitgewerkt en bepaald dat een werk een **eigen, intellectuele schepping** moet zijn die een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt.

Originaliteit houdt simpeler gezegd in dat een werk niet geheel of gedeeltelijk is overgenomen van een ander werk en dat er creatieve keuzes zijn gemaakt. Aan deze originaliteitseis is al snel voldaan.

Dit wil niet zeggen dat een werk in het geheel niet mag lijken op een ander werk. Als die overeenstemming toevallig is en de auteur zijn werk niet aan een ouder werk heeft ontleend, kan er alsnog sprake zijn van auteursrechtelijke bescherming.

Als vuistregel voor de beantwoording van de vraag of het werk aan de bovengenoemde originaliteitseis voldoet, wordt wel gehanteerd dat het werk niet zo voor de hand liggend mag zijn dat iemand (onafhankelijk van de maker) tot precies hetzelfde werk had kunnen komen.

Hoewel in **andere Europese landen** ook de voorwaarde geldt dat er sprake moet zijn van een eigen, intellectuele schepping wordt deze toets in de verschillende lidstaten soms iets anders toegepast. Ook zijn bepaalde werken in Nederland wel beschermd onder het auteursrecht en in andere landen niet (met name de uiterlijke vormgeving van voorwerpen met een gebruiksfunctie).

3?

Hoe krijg ik een auteursrecht?

Een in dit kader veelgehoorde vraag is of een auteursrecht moet worden aangevraagd of **geregistreerd**. Het antwoord luidt: nee.

Het auteursrecht wordt **automatisch verkregen** op het moment dat je een werk maakt. In juridische termen: “van rechtswege”. Enkel het maken van het werk is voldoende voor het verkrijgen van een auteursrecht. Er worden in de Nederlandse en Europese wetgeving geen formaliteiten gesteld. Het is dus ook niet vereist om de zogenaamde ‘copyright notice’ © op het werk aan te brengen.

Evenmin is dus vereist dat je een werk registreert. Sterker nog, het kan niet in Europa. Er bestaat hier geen register, zoals voor merken, waarin het auteursrecht kan worden ingeschreven.

Dat een auteursrecht automatisch ontstaat heeft voordelen. Er is een relatief lage drempel voor verkrijging. Nu je auteursrechten niet kunt registreren, hoeft je geen registratiekosten te maken. Het heeft echter ook nadelen, bijvoorbeeld in geval van een conflict. Dan zal het (mogelijk) niet gemakkelijk zijn om te bewijzen dat je auteursrechthebbende bent. Je hebt immers geen registratiebewijs.

Je kunt ook auteursrechthebbende worden doordat de maker de auteursrechten op het werk aan jou **overdraagt**. De Auteurswet schrijft voor dat dat met een akte moet. Dat is een schriftelijke overeenkomst die in ieder geval door de maker van het werk wordt ondertekend. Het is dan belangrijk om duidelijk te bepalen waar de overdracht betrekking op heeft. Dat kan bijvoorbeeld door een bijlage op te nemen met afbeeldingen of een verdere specificatie van het werk.

4?

Hoe creatief moet een werk zijn om door het auteursrecht te worden beschermd?

Het is uitdrukkelijk geen vereiste dat een werk artistiek of mooi is, of dat het een **bepaalde kunstzinnige** waarde heeft.

Auteursrecht kan uiteraard wel rusten op een kunstzinnig schilderij, creatief verhaal of een mooi lied. Maar ook op wellicht minder tot de verbeelding sprekende werken, zoals een pagina in een kladblok met krabbels die bijna gedachteloos tijdens een telefoongesprek zijn gemaakt, een instructieboekje of juridische documenten zoals een overeenkomst.

Een bepaalde drempel van creativiteit is dus, naast de originaliteitseis, geen (apart) vereiste.,

5?

Wie maakt aanspraak op een auteursrecht?

De maker van een werk maakt in de meeste gevallen zelf aanspraak op het auteursrecht. Er zijn echter uitzonderingen, zie bijvoorbeeld vragen 6 en 7.

De maker is degene van wie de creativiteit in het werk is terug te vinden. De architect is bijvoorbeeld de maker (en dus auteursrechthebbende) van het ontwerp van een huis en niet de aannemer die het huis bouwt.

Het is mogelijk dat er **meerdere makers** zijn, wanneer verschillende personen bij de creatie zijn betrokken. Er kan dan sprake zijn van een gemeenschappelijk werk of een combinatie van meerdere werken (een verzamelwerk).

Bij een **gemeenschappelijk werk** zijn de prestaties van de makers ondeelbaar, zoals zich bijvoorbeeld voordoet bij deze brochure, die door meerdere auteurs is gemaakt. De prestaties van de auteurs zijn zo vervlochten, dat ze niet scheidbaar zijn. Indien er sprake is van een gemeenschappelijk werk, kan dat werk alleen worden openbaar gemaakt en verveelvoudigd door alle makers gezamenlijk. Op het moment dat op het auteursrecht inbreuk wordt gemaakt door een derde, dan kan deze derde wel door alle makers afzonderlijk worden aangepakt.

Er kan ook sprake zijn van een **verzamelwerk**: een verzameling van creaties. Voorbeelden hiervan zijn een bundel waarin foto's van verschillende makers zijn opgenomen, of een bloemlezing met verhalen van verschillende schrijvers. Er rust dan (ook) een auteursrecht op de originele verzameling. Dit neemt niet weg dat op de onderdelen uit de verzameling in beginsel ook auteursrecht rust. Er ontstaan dan dus **meerdere auteursrechten**: op de verzameling als geheel en op de afzonderlijke werken.

Er zijn dan ook meerdere rechthebbenden: de samensteller van het verzamelwerk en de makers van de onderdelen daarvan. Bij een verzameling van werken is er toestemming nodig van alle auteurs, dus van de auteur van het verzamelwerk en van de auteurs van de onderliggende werken om tot openbaarmaking en verveelvoudiging over te gaan. De auteur van het verzamelwerk kan zelfstandig optreden tegen een derde die inbreuk maakt op een onderdeel uit de verzameling.

6?

Aan wie komt het auteursrecht toe van een door een werknemer gemaakt werk?

Als een door het auteursrecht te beschermen werk door een **werknemer** wordt gecreëerd, dan rijst de vraag aan wie in dat geval het auteursrecht toekomt: aan de werknemer of de werkgever?

In beginsel wordt de werkgever de auteursrechthebbende op de werken die zijn werknemer maakt. Daarvoor is vereist dat het maken van het betreffende werk onderdeel is van de **dagelijkse taken** van de werknemer. Of dat de werkgever een specifieke opdracht heeft verstrekt tot het maken van het betreffendewerk.

Indien het werk niet is gemaakt in het kader van de dagelijkse taken of een specifieke opdracht, kan het werk weliswaar onder **werktijd** zijn gecreëerd, maar maakt de werknemer aanspraak op het auteursrecht .

Voorbeeld

Stel twee advocaten in loondienst schrijven samen een roman onder werktijd. Voor (de meeste) advocaten geldt dat het schrijven van een roman niet onder de dagelijkse taken valt. De werkgever zal advocaten ook niet snel een specifieke opdracht verstrekken voor het schrijven van een roman. Onder die omstandigheden kunnen de romanschrijvende advocaten weliswaar met hun werkgever een (arbeids)conflict krijgen omdat ze onder werktijd een roman en niet een processtuk schrijven, maar de auteursrechten liggen wel bij die advocaten.

Van de hoofdregel dat de auteursrechten in beginsel aan de werkgever toekomen, kan worden afgeweken. Het kan zijn dat er in een (individuele of collectieve) **arbeidsovereenkomst** op deze regel een uitzondering is gemaakt.

NB 1

Het is niet altijd even duidelijk of het maken van een bepaald werk binnen de dagelijkse taken of een specifieke opdracht van de werkgever valt. Denk daarom aan een bepaling in de arbeidsovereenkomst die daarin voorziet.

NB 2

De regel die hierboven geschetst is, geldt naar Nederlands auteurs- en arbeidsrecht. In sommige andere landen kan het uitgangspunt zijn dat de werknemer in beginsel aanspraak maakt op het auteursrecht.

7?

Aan wie komt het auteursrecht toe als het werk in opdracht is gemaakt?

Stel iemand maakt in opdracht van een ander een werk. De **opdrachtne-mer** is geen werknemer van de opdrachtgever. De opdrachtgever heeft betaald voor het maken van het werk. Is met betaling dan ook meteen het auteursrecht overgedragen en rust het auteursrecht dus nu bij de opdrachtgever?

Nee, dat is in principe niet het geval. Degene die de **creatieve prestatie** verricht, wordt door het auteursrecht beschermd, niet de opdrachtgever. Ook niet als hij (fiks)voor het werk betaalt!

In **vraag 5** noemden we al het voorbeeld van de architect die een ontwerp maakt voor een woning. De architect blijft dus zelf rechthebbende op het werk en niet de partij die hem inschakelt om het ontwerp tegen vergoeding te maken.

Iemand die een opdracht geeft om een auteursrechtelijk beschermd werk te scheppen, krijgt alleen de **licentie** (toestemming) om het auteursrechtelijk beschermd werk te gebruiken voor het doel waarvoor het is gemaakt.

Deze situatie kan anders zijn als het gaat om een ontwerp dat bestemd is om op industriële wijze vervaardigd te worden, zoals bij meubelen. Dergelijke ontwerpen kunnen naast het auteursrecht namelijk ook onder het modelrecht vallen. In het modelrecht geldt dat de opdrachtgever vaak wel de rechthebbende wordt. In bepaalde gevallen gaan de auteursrechten dan ook mee over.

Er kunnen in een overeenkomst of in algemene voorwaarden **afwijkende afspraken** worden gemaakt (bijvoorbeeld dat daarin de overdracht van de auteursrechten wordt afgesproken).

8?

Hoe kan ik bewijzen dat ik de maker ben?

De maker van een werk zal, in geval van een conflict of als inbreuk wordt geconstateerd, zal moeten kunnen **aantonen** dat hij de maker van het betreffende werk is.

Zoals werd besproken onder **vraag 3**, kun je een auteursrecht niet registreren. De maker kan dan dus niet met een inschrijvingsbewijs uit een register zwaaien. Het zal in sommige gevallen niet altijd gemakkelijk zijn om aan te tonen dat iemand rechthebbende is.

Gelukkig helpt de Auteurswet (in sommige gevallen) een handje. In deze wet staat namelijk dat je vermoed wordt de maker van een werk te zijn als je op of in het werk **als maker staat vermeld**. Verder kunnen de volgende tips gegeven worden:

Tip 1

Ten eerste kan je werken laten voorzien van een datumverificatie. Dat kan bij een notaris door middel van een notariële akte. Verder kan gedacht worden aan een I-depot bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom. Let op: een datumstempel bewijst niet dat je de maker bent. Het kan je wel helpen bij het bewijs dat jij op een bepaalde datum het werk (reeds) had (gecreëerd).

Tip 2

Bewaar alle concepten/ontwerpen goed, inclusief datumvermelding (bijvoorbeeld door de datum in de voettekst van het document meteen mee te printen). Maak daar ook goede back-ups van. Ook brochures, e-mails waar de ontwerpen bij zijn gevoegd of orders om het ontwerp te laten produceren kunnen bijdragen aan het bewijs. Daarmee kun je laten zien dat je het werk daadwerkelijk hebt ontworpen/gemaakt en dat kan helpen bij het bewijzen dat je de maker bent.

9?

Welke rechten heeft een auteursrechthebbende?

Zoals gezegd, is het auteursrecht het **exclusieve recht van de maker** van een werk om dit werk (1) **openbaar te maken** en (2) **te verveelvoudigen**. Of korter gezegd: het recht om een werk te exploiteren.

Een auteursrechthebbende kan eenieder verbieden om zijn werk openbaar te maken of te verveelvoudigen, indien dit zonder zijn toestemming gebeurt. Er is dus sprake van een **verbodsrecht**.

Onder "**openbaar maken**" wordt verstaan dat het werk op de een of andere manier aan het publiek ter beschikking gesteld wordt. Openbaar maken is een brede term. Het uitgeven van een boek, het verkopen van een cd, maar ook uitlending of verhuur, het plaatsen van een werk op internet en het publiceren van een artikel in een tijdschrift vallen hieronder.

De term "**verveelvoudigen**" heeft twee betekenissen. Aan de ene kant betekent verveelvoudigen het produceren van meer exemplaren van een werk. Zo is bijvoorbeeld het kopiëren van (een deel van) een boek een verveelvoudiging, maar bijvoorbeeld ook het kopiëren van cd's. Een tweede betekenis van verveelvoudigen is het vertalen en bewerken of anderszins wijzigen van het werk. Denk bijvoorbeeld aan het maken van een vertaling van een boek, het iets aanpassen van een afbeelding om hem daarna online te plaatsen of het gebruiken van bestaande muziek in een medley.

10?

Zijn er uitzonderingen op het auteursrecht?

De bepalingen over de bescherming van de maker van een werk zijn ruim van opzet. De maker van een werk kan zich, in beginsel, **verzetten** tegen iedere openbaarmaking en verveelvoudiging van zijn werk. Zoals besproken onder **vraag 9**, kunnen onder de termen openbaarmaking en verveelvoudiging allerlei vormen van exploitatie van een werk worden begrepen.

Er bestaat echter een aantal uitzonderingen op die ruime rechten en bevoegdheden.

Het voert veel te ver om in het kader van deze brochure al deze uitzonderingen te bespreken, maar de twee meest voorkomende uitzonderingen willen we hier toch noemen:

1. de privé-kopie.

Een auteursrechthebbende kan zich niet verzetten tegen het maken van één of enkele privé kopieën van zijn werk, zolang de kopie gemaakt wordt voor eigen oefening, studie of gebruik. Bij het kopiëren van muziek geldt niet alleen dat je de kopie voor jezelf moet maken, maar geldt ook de aanvullende voorwaarde dat je de kopie zelf moet maken.

NB 1

De kopie mag niet aan een ander worden gegeven, al helemaal niet als dat tegen een vergoeding gebeurt.

NB 2

Ter beschikking stellen van muziek op internet - zonder de toestemming van de maker van een werk - is niet toegestaan. Het "downloaden" zelf mag daarentegen weer wel, mits dat uit een geoorloofde bron is (dus geen illegale kopieën).

NB 3

Het downloaden en kopiëren van software voor eigen gebruik valt weer niet onder de uitzondering. Voor het kopiëren van software moet je toestemming hebben van de maker van een werk.

2. het citaatrecht.

Het is mogelijk om een citaat op te nemen in bijvoorbeeld een artikel. Over het citaatrecht bestaan echter veel misverstanden. Zo moet het citaat een bepaald gerechtvaardigd doel dienen. Als een bepaalde schilderstijl wordt besproken, dan kan bijvoorbeeld een kleine afbeelding van een schilderij in die stijl worden weergegeven. Het plaatsen van een quote of afbeelding ter versiering op bijvoorbeeld een website voldoet niet aan die voorwaarde. Ook zal de omvang van het citaat redelijk moeten zijn en zullen zowel de maker als de bron op duidelijke wijze vermeld moeten worden.

Clairfort bestaat uit verschillende teams van gespecialiseerde advocaten en juristen. Clairfort zou een firm of niches kunnen worden genoemd; de medewerkers van Clairfort houden zich alleen maar bezig met hun eigen vakgebied. Daardoor zijn wij altijd op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

Wil u meer weten over onze dienstverlening en onze expertises? Ga naar [clairfort.nl](https://www.clairfort.nl) en neem contact met ons op.

clairfort
advocaten mediators projectjuristen

Zusterplein 22
3703 CB Zeist

Postbus 424
3700 AK Zeist

t +31 30 307 54 65

f +31 30 697 48 96

w clairfort.nl